

Český trh s uměním - šakalí léta podvodů a padělků

Je typické, že až nyní po mnoha letech začíná na povrch vyplovat ta hromada špíny, která už dvě desetiletí dusí český obchod s uměním. Plnou zodpovědnost nese stát - protože platí špatné zákony. Když jsou mizerné, nahrává to podvodníkům, neseřízným obchodníkům a líným zkorumpovaným policajtům. Nad tím vším stojí mašinerie justice, která je natolik prohnílá, že už na ni nikdo nespolehá.

Aféra s falešnými obrazy, která vypukla mezi jednou z nejpřednějších pražských galerií Art Praha (majitel Mudr. Vladimír Neubert) a kupcem, je pouze vrcholem ledovce. Jediným, kdo na problém celá ta léta poukazyval, byl výtvarník a publicista Jan Paul, ale bezvýsledně. Protože jsem v Praze v letech 1994 - 1998 provozoval uměleckou galerii a měl jsem - jak se říká - prst na tepu událostí, rozhodl jsem se napsat pár slov o své zkušenosti.

Po roce 1989 došlo na českém trhu s uměním k drastické změně. Dá se to shrnout do jednoho slova: peníze. Během velmi krátké doby se vykristalizovalo to, co sběratelé žádají, a tak se umění stalo automaticky i zbožím investorů a spekulantů. Nejžádanější byly obrazy českých malířů z meziválečného období. Do této kategorie zapadalo několik desítek umělců zvučných jmen. V Praze se vyrojilo několik galerií a ze stínu předrevoluční šedé ekonomiky vystoupilo na světlo světa nepřehledné množství podivných existencí, které se na obchodu začaly přizívat.

Do prodejních galerií a soukromých sbírek začaly pronikat první padělky. Množství se rychle zvyšovalo, protože prudkým tempem narůstaly i ceny obrazů, které požadoval nenasytný trh. Odborníci odhadují, že možná až 50% všech prodaných děl špičkových malířů v posledních dvaceti letech jsou falzifikáty. Osobně se přikláním k nižšímu odhadu, někde kolem 20%, ale i takové množství je katastrofální.

Většina obchodů s drahými obrazy probíhá v galeriích a aukčních domech. Je přirozené, že když se hledá viník, pozornost se nejdříve upře na toho, kdo padělaný obraz prodal. Je to galerista a je potřeba se na chvíli zastavit, než si člověk udělá úsudek. Ať už má odborné vzdělání nebo dlouholetou zkušenost v oboru, musí se mít na pozoru - mistrovská malířská díla jsou choulostivá záležitost. Především proto, že existují kunsthistorikové, kteří často studují tvorbu určitého umělce celý život a rozumějí mu jako nikdo jiný. A tito znalci jsou galeristy a obchodníky zvaní, aby obraz posoudili, popřípadě ohodnotili. Je to jejich živnost. Jejich práce je rovněž napsat posudek. Většinou teprve tehdy, když obchodník je zaštitěn jménem takového odborníka, dává obraz do prodeje. (Obraz č.1 **FALZUM Jan Zrzavý (1890-1977) "Modrá Madona"**)

Někdy má člověk opravdu dojem, že Česká republika je spravována buď hlupáky, nebo přímo zločinci. Všude na světě existují jakési záchranné sítě zákonů. Člověk je tvor nedokonalý a může se dopustit chyby. To platí i o znalcích umění. A když se jedná o vzácný obraz v ceně několika milionů, měl by pro takový případ existovat patřičný zákon. Proto v civilizovaných zemích choulolistivá činnost znalce obdrží pouze ten, kdo své znalosti opravdu prokáže. A váží si toho, protože je to jeho živobytí. Stát mu navíc nařizuje, aby se pro případ chyby pojistil. Protože za svou práci nese plnou zodpovědnost a když udělá chybu, musí nahradit škodu.

V ČR žádná taková zodpovědnost neexistuje a znalecké razítko má kdejaký chytrák. To je pařeníště, ze kterého to svinstvo vzkřížilo jako plevel. A tak klidně takový "znalec" za tučný honorár napíše podvodníkovi posudek na falešný obraz, a když se to provalí, tak prostě řekne, že se dopustil chyby a tím je to vyřízené. Co je však další hrozivou specifickou českou neřestí - že i někteří skuteční kunsthistorici zvučných jmen z chamtivosti v tom kolotoči milionů vědomě prohlašují falzifikáty za originály. (Obraz č.2 **FALZUM Karel Černý (1892-1965) "Most přes řeku"**)

Obchod s uměním se všude ve světě řadí k velice lukrativnímu podnikání. Proto přitahuje i ty, kteří toho zneužívají. Galeristé a sběratelé přirozeně požadují pomoc a ochranu státu. Policie by měla mít speciální oddělení, odborníky a pečlivou evidenci. V České republice ale nejsou schopni překonat vlastní neschopnost a zkorumpovanost. Ostudou je "sekce falzifikátů" na webu ministerstva vnitra, která je nezměnná snad čtyři roky a neukazuje na opravdu nebezpečné padělky.

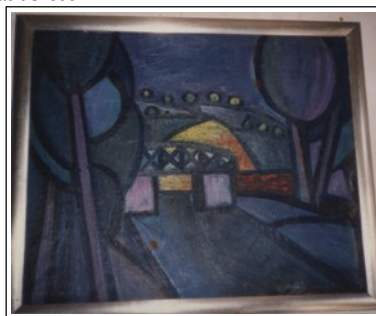
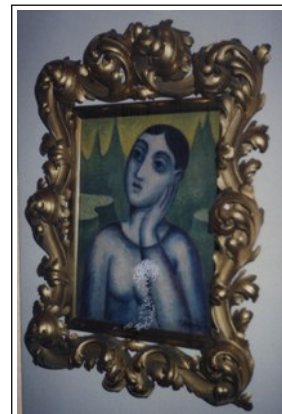
Dalším problémem je pokrytectví galerií a dražebních síní. Všichni svorně prohlašují, že jsou natolik fundovaní, že u nich se padělky nevyskytují. Ale kde se tedy potom prodávají? Proč nepřiznat, že obchodníci s nimi bojují každý den a nejsou pokaždé úspěšní? Skoro vždy jsou prakticky v "moci" právě oněch "odborných znalců" - protože to tak stanoví zaběhnutá tradice. Ale právě v případech, že takový posudek rozhoduje, galerista i kupec se stávají obětí. Po prodeji si peníze odnese neznámý původní majitel a když později vyjde najevo, že prodal falzum - "znalec" jen pokrčí rameny a nenese žádnou zodpovědnost.

I moje galerie, kterou jsem v Praze provozoval, byla několikrát obelhána podvodným prodávajícím. Řešilo se to přehodnocením posudku a ve většině případů se nám podařilo dostat peníze nazpět a vrátit je klientovi. Náklady na to často dosahovaly několik set tisíc korun, ale bylo to jediné správné řešení. Policii něco podobného "nezajímalo". (Obraz č.3 **FALZUM Marc Chagall (1887-1985) "Au Repos"**)

Závěrem stručné doporučení kupujícím sběratelům a investorům: při koupi významného uměleckého díla jen v řídkých případech neexistuje jeho historie. Obraz byl v minulosti často vystavován nebo reprodukován v literatuře. To je ten nejlepší a naprosto nenapadnutelný "posudek" o pravosti. Není-li k dispozici podobná dokumentace, vždy požadujte na galerii tzv. "restauračtorský rozbor" z odborné laboratoře (určí stáří a druh barev, přirozenost zestárnutí malby, druh a stáří plátna, typ napínacího rámu, apod.) a zásadně 2 znalecké posudky předních kunsthistoriků. Náklady by neměly převyšit 50 tisíc korun - ale v porovnání s cenou, často několik milionů korun, se to vyplatí. Navíc můžete jako klient klidně udělat s galerií dohodu: cenu uhradíte, ale v případě, že se obraz ukáže jako falzifikát, musí ztrátu uhradit galerista.

Rovněž doporučuji požadovat od prodávajícího vystavení kupní smlouvy, ve které si určíte dobu třeba 6 měsíců, během níž - když se dodatečně prokáže, že koupený obraz není originál - musíte své peníze obdržet nazpět. V okamžiku, kdy se při podobných požadavcích začne galerista vykrucovat, okamžitě od takového obchodníka utíkejte co nejdále a nic nekupujte. (Obraz č.4 **FALZUM František Foltýn (1891-1976) "Kompozice"**)

Tento článek je doprovázen fotografiemi několika opravdu nebezpečných falzifikátů, které pocházejí z mého soukromého archivu. Ten obsahuje přibližně 300 položek, jež jsem se svými spolupracovníky v Praze nashromáždil v letech 1994 až 2001. Jde o padělky obrazů, které byly v českých obchodech s uměním prodávány jako originály nebo byly těmto obchodům nabízeny. Často jsou doprovázeny tzv. "znaleckými posudky" - někdy i od významných českých či zahraničních kunsthistoriků. Vytvoření tohoto archivu bylo jedním z důvodů mé obchodní likvidace. Protože jsem jednou pro vždy tuto evidenci odmítl

prodat (naposledy za mnou do New Yorku přijel jeden pražský právník jako "posel"), zůstávám stále "nepřítelem". Pro jistotu jsem archiv převedl do držení soukromé nadace GNF, kterou jsem zde v Americe založil v roce 2004. V minulosti jsem několikrát prohlásil, že jsem ochoten - zdarma a dobrovolně - tuto dokumentaci poskytnout českým úřadům. Základní podmínkou však je, že budou zákonem změněny předpisy o soudních znalcích a dodržováno trestní stíhání padělatelů. O něco takového však nikdo v ČR nemá absolutně zájem. Uveřejnění těchto 11 fotografií - pouhého zlomku mé evidence - snad probudí některé z těch, kterým problem není lhostejný.

Obraz č.5 **FALZUM Bohumil Kubišta (1884-1918) "Zátiší s lebkou"**

Obraz č.6 **FALZUM František Kupka (1871-1957) "Lotus"**

Obraz č.7 **FALZUM Pablo Picasso (1881-1973) "Zátiší s kartou"**

Obraz č.8 **FALZUM Jindřich Štýrský (1899-1942) Bez názvu (doprovázeno posudkem Prof.PhDr. Františka Dvořáka, Csc.)**

Obraz č.9 **FALZUM František Kupka (1871-1957) "Abstrakce" (doprovázeno posudkem Pierre Brulleho)**

Obraz č.10 **FALZUM Toyen (1902-1980) "Vajíčko"**

Obraz č.11 **FALZUM Oscar**

Kokoschka (1886-1980)"Dáma s lampionem"

